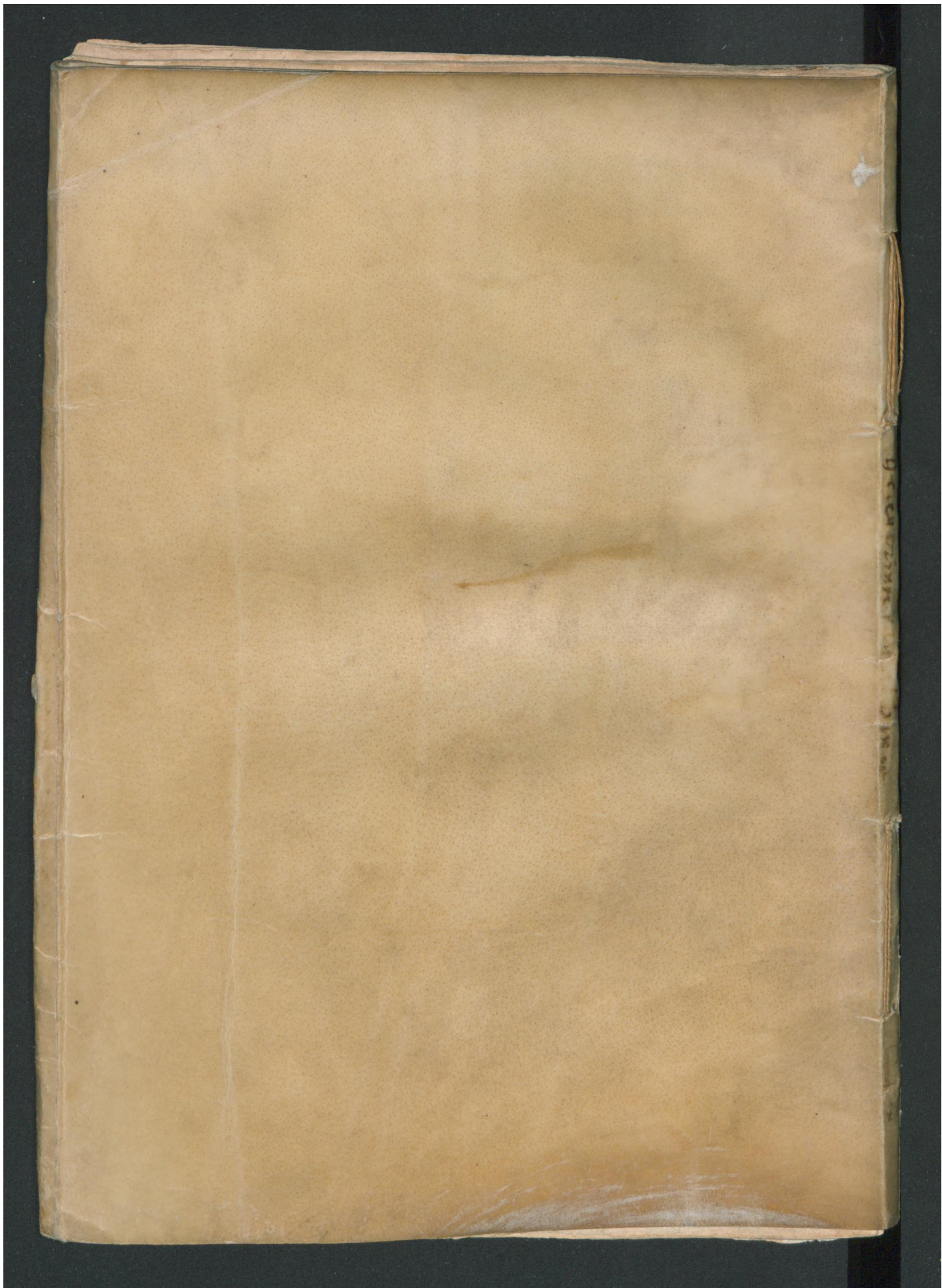

256

PAMFLET
205 ^a₁₁

2
~~IV D. ff~~

Een cort verhael
Van de strenghe beleghe-
ringhe ende afreck der Spangiaerden van de
Stadt Alcaer ghelegghen in
Hollandt/

Die welcke de Spaengiaerts nae dat syse int Jaer
M. D. 1553. seuen weecken lanck belegghert hadden niet
sonder haer groote schade ende schande hebben moe-
ten nalaten/ tot het Latyn int Duytsch
ouergeset.

Psalm. 124. ende 17.
Soo de Heere de stadt niet en bewaert / soo waken de Wachters te ver-
geefs. Ghelooft sy de Heere dat hy ons niet en gaf tot eenen roof van
onsen vianden. Onse siele is ontcomen als een voghel des vogel-
vangers / het strick is gescheurt ende wy zijn byz / onse
hulpe zy boozts inden name des Heeren
die hemel ende aerde ge-
maect heeft.

Ghedruet tot Delft by Aelbert Hendricks/
M. D. 1553.

Eude men yintse te coopen tot Alcaer by Cornelis Jacobsz/
inde Dautil straet / inden David.

Blad der Breve van de Keizer

van den 17den Junij 1787
betreffende de Keizerlijke
Bibliothek te Wenen

Die Keizerlijke Keizerlijke
Bibliothek te Wenen
is door de Keizerlijke
Keizerlijke Bibliotheek
te Wenen

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE SHAGE.

Keizerlijke Keizerlijke
Bibliothek te Wenen
van den 17den Junij 1787

3.

Een cort verhael vant beleggh van Alcmaer
by de Spaengiaers int Jaer 1573. strengelich belegeret/
ende met schande en schade der seluer
naeghelaten.

Nae dat die van Haerlem een ende dertich
weken lanck belegeret hadden gheweest/ende geduyren-
de tselvede hun seer mannelick ende vromelick ghequeten
hadden/ende alsdoen ten laesten op den dertiensten Julij
door gebreck van cozen ende bycants wt gehongert zyn-
de hun in den handen der Spangiaerden opghegheuen
hadden op ghenade en onghenade (alhoewel sy tselvede gaeren gheuordert
hadden behoudens lijf ende goet/twelck te vergheefs versocht was) ende
alsoo die Spaengiaers op den vierden dach daer na/als den seftenden Julij
met twee duysent ende vijfhondert voetknechten ende vier venden ruy-
ters voor Alcmaer ghecoemen waren / soo lieten sy haer duncken als ofte
dat sy die stadt onuerhoets ghemeint hadden inne te nemen / ofte nauwer
besetten wilden . Waeromme dan seer veel van den burghers door alsulc-
ke schichtighe vaerlickheyt ende verflaghentheyt van harten versaecht wt-
geuallen zynde/nae dat sy elot vande boom opgebroken hadden/ zynst also
tscheep ontcomen. Naer als des Prins van Oranges crijchsuolck/twelck
daer van Egmont op den Hoeye ende van Heyloe seer wel te pas ontrent
den stadt ghecoemen was/den toeganck te vozen inghenomen hadden/en
nae dat sy de grendels ende sloote vande poozten afgebroken hadden/ hun
sels inde stadt gheholpen hadden/soo zyn die Spangiaerden buyten haer
meyninghe van de stadt wederom afgheweecken . Het stonde al doen ter
tijt met die van Alcmaer seer crap en hacchelick/ niet wetende ofte syt ghe-
uen oft houden souden. Want die Papisten/die daer op hope van perdoen
(gelijck tselvede veel van den onsen vermoeden)den Spangiaerts ontboden
hadden/al hoe wel sy dat heymelick ende bedectelick bestelt hadden/deden
als nu opentlick haer vterste best/om den viant binnen der stadt te helpen.
Hier en teghen donse stonden daer op aen /op dat des Princes crijchsuolck
als voor een garnisgen binnen stadt gheleyt soude worden / om de stadt te
beschermen/twelck alst te laesten binnen stadt ghecomen was/als wy ver-
haelt hebben/al schermtuserende heeftet de Spangiaers vande stadt we-
derom afgedreuen/en sommige rotten der vianden(soomen seyt) gellagen.
Die stadt Alcmaer en bleef doen ter tijt niet lang beset . Want die Span-
giaerts die daer gecomen waren om de stadt in te nemen/ nae dat sy opten
vijf. Julij haer Tegher te Heyloe opgebroken hadden / zyn seer schichte-
lick wederom nae Haerlem opgetrocken by den anderen Regimenten.

Ma dat alsdan die stadt van **Alcmaer** door **Sodes** genade den eersten aent-
 nach der **Spangiaerden** ontfaen hadde/so heeft onsen Raedt voor tbest ge-
 acht/als dat de stadt met cozen wel verken soude werden. Ende alhoewel
 tselfde door den doozluchtichste **Prins van Orangien** wel ernstelicken ont-
 boden was aen den anderē geconfedereerde **Waterlantische** steden/als dat
 sy de stadt van **Alcmaer** als een forztresse van tgeheele **Nooort-hollant** met
 victualie en buspoer intijts verken soudē/nochtans die Raet van **Alcmaer**
 heeftet seer qualicken connen verweruen door haer **Burgermeesterē** in die
 gemeene vergaderinge binnen **hooze**/als dat die **Sedeputeerde** represen-
 rende den **Staten van Nooort-hollant** daer voor seggen soudē om cozen en
 mout voor ons helpē te coopen voor den tijt van een maent oft twee. Daer
 beneuen op dat wy van stonden aen geen victualie gebreck soudē hebbē/
 soo hadde onse **Suerheyt** eenen yegelicken burgher nae zinder qualite op
 secker rogh geset/en hebben ooc selfs goede prouisie gedaen van buscruyt
 voor so veel als sy condēn becomen. Ma dat also dan redelijcker wijsē enige
 prouisie van cozen gedaen was/so wachten die burgers voor aen by **hoo-**
 misscappen seer dapperelicken an tuiwe werck van des stadts forztificatie/
 twelcke door tbeuel des **Prins van Orangien** nae tvoornemen des voor-
 naemsten mans **Carel van Boisot** wel begonnen/allenstiens oock seer wel
 volmaect werde. Ende door tbeuel vanden seer vroomen ende eedelen **Ja-**
cob Cabbelliau als ouerste van al tgarnisoen binnen de stadt/soo was daer
 op den achtiensten **Augusti** by de **Driestche** poort int **Noorde**/al waermen
 na **hoozen** reist/een nieu bolwerck begoft gemaect te werden vande huys-
 huyden/die tselfde werck aengenomen hadden te volmaecten. Tselfde voor-
 waer was op sulcker conditie besteedt/als dat daennemer van twerck tself-
 de geheel opleueren soude binnen den tijt van drie wecken. Maer als tself-
 de nauwelicks begonnen was/is die viant daer ouer wederom aen gheco-
 men/want den eenentwintichsten der selfder maent hebbē die **Spangiaers**
 de stadt van **Alcmaer** wederom begonnen te besetten met seckere vanden
 ruyters ouer de nieuwe sloot/ende oock veel voetvolcks so inde **Picuppoort**
 als t**Sudoop** als die naeste gelegen dorpen/die met een **Daert** van **malcan-**
 der gescheyden laegen. Ende voor teerste voorwaer hebbē sy ingenoemen
 die twee **Kinhuyzen** die buyten de stat **Sostwaert** op an den vterste boom
 aen den **Daert** stonden/op dat sy door sodanige middel den **Daert** inghenom-
 men hebbende/ons so wel te water als te lande de passage besetten soudē.
 Maer die burgers met sommige soldaten hebben op den selfden dach het
 een huys met de twee rijnmolens aen byant gesteken: maer tander huys en
 hebben sy niet connen verbranden/nochte den viant ontwealdigen. Also dan
 snachts daer an hebben die **Spangiaers** een schip gesonckē voor die vterste
 boom. Op der selfder stonde so zyn onse soldaten/die op **Ton** aen die **Scer-**
 mer lagen om den **Daert** te bewaren / van selfs wt haer schans verlopen.

so hadde die viandē den vaert genoegh in haer geweld/ en den onsen en was niet opens om te ontcomē so sy eenichsins wilden / maer ooc alle gelegentheyt was ons beset/ en ontnomen/ om eenige prouandē in te krijgen/ want op dat een wech open bliuen soude/ om ontset vanden onsen in te moghen krijgen/ so zijn die burgers met die ruyters die binnen tstadt waren ter selfder stonde an de Noortspide wt de vriesche poozt wtgevallē en al schermutselende poochdē die Spangiaerts te verdrūē vandē wech die vande stad na Outdorp gaet/ maer die viant om dat hy van krijchsvolc veel stercker was als wy/ onse ruyters die niet dan vūstich man sterc waren/ heeft hy ten laetsten wederom in de stadt gedreuen en den wech en toeganck also beset/ inde schermutselinge is onse Rotmeester geschotē met twee halue buscloten/ vā de welke dene helft in tvoorhoofst lach en ander helft binnen in zynen hoet/ die ooc weynich tijts daer na van dier wont gestouen is/ en een Francops van Rōpelier gebozē na dz hy zyn buspoeder geduerēde niet weynich scaede de vyant gedaē hadde/ is duergeschoten geweest/ maer weder gebetert.

Maer op den drientwintichsten Augusti / op dat die onse in eenigher maniere den vaert soude wederom incrygen/ bestonden weer aen met twe toegemaecte schuyten den vrant te helpen int ouergebleuen huys/ twelck buyten aen die boom op de wtuaert te wātere lach / die Surghers met een vande Surgemeesters met sommighe soldaten waren tſcheep gegaen/ om den vyant tſcheep te beuechten / dandere voorwaer waeren by die souhten ouergeset/ om te lant te schermutselen/ maer als die Spangiaerts sommighe schutten wt de Nieuwepoozt na de stadt ghesonden hadden / die daer aende Suyt syde op die Geeft eenderley behau maectē recht oft sy quamen om de stadt te bestormen/ so haest als die onsen hoorde dat die kloc alarm sloech/ hebben hun wederom van die schermutseling na de stadt begeuen/ weynich burgers ende knechten verlozen ende gequetst hebbende/ ende also is al dat werck te vergeefs geweest. Daerth daer aen hebben die Spangiaerden sommighe van dē huere aen die stadts mueren gesondē om te begeren/ dat de onse op goet geley met haer souden comen parlementeren/ na dat tselfde aen den ouersten Cabbellau gebrocht was / ende den raedt daer op beroepen zijnde/ so isser tusschen hen en de hopluyden met den Surgemeesters en ouersten des stadts onder malcanderē een verdrach gemaect/ als dat si metten vyant geen contract soudē maecken/ la niet eens met hem parlementeren ofte spreken souden/ en also ist tselfde den Spangiaerts ontboden/ nu so wast toozloch eerst aengebonden/ want van dier tijt aen so als die vyant bemerkte als dat den zynē niet eens vry gelaten was om te parlementerē heeft hy met een stuc gros geschuts inde stat begonnen te schieten/ twelck recht ouer de galge gestelt was/ maer anders niet sonderlings wtgerecht dan dattet ettelicke huysen rampaneerdē/ want die onse waren nacht en dach besich/ om die wallen te maecken ende te stercken.

Hier en bouen den xxv. Augusti tsmorghens inden dageraet/ so hebben die Spangiaerts alarm gheslaeghen/voor die Kermer poort/ende sy lieten hen duncken als of sy den stadt bestormen wilden/maer men heeft int eynd de ghesien / als dattet niet dan een loos alarm gheweest sy. Op den selfden dach is vanden Spangiaerden die Hopman Steenbach / soemen meynt/ heen na den stadt gesonden/als een heerout met een Trompetlager/ende als hy aen die noozder poort / diemen noemt die Wriesche poort/ wat nader gecomen was/so heeft hy den onsen gevraecht/ die aende mueren stonden/ oft het hen geoorloft waer/aldaer een weynich vry te staen/na dat die onsen vande wal hen vry toe wenchten/ so heeft hy begeert met de ouersten Cabelliau ofte met een vande Burgemeesters te spreken. Maer derohle tselfde tot den ouersten ghebootschapt wert/van een ghemeyn Soldaet bekent zynde/is gheboden terstont vande stadt af te wijcken. Ende na dat hy een weynichken achterwaerts gegaen was / so hebben die schiltwachten met buscloten nae zyn gat gheschoten / hen narodepende als dat hy een verrader was/als om datmen seyt / dat door zyn schelmerij die stadt van Haerlem ouergheluert was inden vyants handen / maer hy met een bloot sweert onsen ontseyt hebbende / heeft hen terstont wech ghepacht. Een weynich tijts daer na so is een van Steenbachs crysvolck als wt den ghevanckenisse tot ons inde Stadt comen swemmen / claghende ouer die onmenschelijcke woertheyt der Spangiaers / dese gevraecht zynde/hoe veel volcedat die vyant voor de stadt hadde / heeft hy gheantwoort/als dat die vyanden ouer die dertich duysent starck waren/die den stadt belegert hadden: Twelcken so niet waer scheen te zyn/so en heestmen zyn woorden niet ghe-looft/daerom so is hy in bewaerder hant ghestelt / als een die daer verraet inden sin hadde/als die daer ghewilt hadde den Burghers sonder oorzack verlaegen te maecken.

Op den 28. Augusti/na dat nu in twee dagen niet sonderlings gheschiet en was/te half eender vzen int midden van die nacht/scheent dat die Spangiaerts naeder aen quamen trecken om den Stadt te bestormen/ twelcken sy om dier oorzacke/so men meynt/deden/ op dat sy bet vernemen souden/ oft oock die Burghers eenighe moet hadden om den Stadt te behouden. Men hoorden rontom den Stadt anders niet dan die buffen los gaen / in des vyants Tegher hoordemen alarm slaen / maer als die Soldaten ende Burghers wackerlicken waren aen comen loopen om den stadt te behouden/ende onversaecht aen die stadts mueren stal hielden / so zyn die vyanden allenstiens wederom afghewecken/ Op dese selfden dach ontrent te ses vzen voor middach / is niet sonder groote droeffenisse der gantscher ghemeynte in den Heere ontslapen/den seer treffelijcken ende oprechten Man Jantrentzoon/dienaer des woordes van die van Alcaer/mijn medeburgher ende seer gheliefde Broeder inden Heere/die de alder eerste in Hollant een Christe

een Christelijcke gemeente versamelt ende opgerecht heeft/ een man voor-
waer in gheleerheyt gans onueruaren / noch in die vrije consten / somen die
noempt / gheoorffent / niet te min nochtans om de treffelicheyt zijns woensens /
en zijn ghewichtige redenen ende woorden eeuwelijck te prisen. Int eynde
zijns leuens / soo alser alarm ghehoort werde / met gevouden handen heeft
hy met zijn huysghesin Godt ghebeden / dat hy zijn vaderliche Stadt van
Alckmaer niet ouerleueren en wilde / om van den viant gheplondert ende
verdestruuert te worden. Maer lieuer hem aldaer wil behouden eenighe
hutte voor den gheloouighen ende vromen. Snachts daer aen / soo hebben
die Spangiaerts een schans opgheworpen recht voor die Vriesche Poort /
van waer sy des Stadts mueren beter beschieten mochten / maer die onsen
en hebben hun met ghestadich schieten niet moeghen verhtinderen van
te begonnen werck te volbrengnen. Nochtans smiddaechs te twaelf vzen /
donsen onuersiens een wtval doende / hebben den Spangiaerts wt dien
schans ghedreuen. Maer die selfde haer macht wederom by een vergaert
hebbende / ende niet meerder macht van voet volck hebben den schans ter-
stont wederom inghenomen / dons en op de vlucht ghedreuen zijnde. Don-
sen hebben inde vlucht wt die schanse een vaetken boscruyt met sommi-
ghe Spaensche stormhorden Mantels ende Kappieren met haer als buyt
binnen Stadt ghebrocht.

Op ten eersten dach van September / soo isser een van onsen boden we-
derom in die Stadt ghecomen / nae dat danderen al achter ghebleuen wa-
ren / waerom die Burgheers seer blijdt ende verhuecht zijn gheweest / want
die vrieuen die hy brocht vanden seer heerlichen ende seer minnelijckē man
Joncker Diederich Sonoy / Souuernuer van Noort Hollant ende vanden
staten aenden Staedt van Alckmaer / waren vol blijde tijdingen. Want voor
teerste in zijn vooreden verhalende hoe droeffelijckē het hem sy die sware
belegeringe onses stadts / so schrijft hy ooc terstont daer aen / so haest als hy
daer af ghehoort heeft / dat hy gants alle neersticheydt ghedaen heeft / om
tonser onderstant noch een vaendel knechten in te schicken / maer dat alle
die moeyten te vergeefs zijn geweest / om dat die knechten die op Ton aen
die Schermer laghen / wt den schans al verloopen waeren / nochtans dat
hy niet naelaten en soude / Iae zijn lijf ende leuen daer toe opsetten / om al-
le hulp ende ontsettinghe onse stadts te doen / so veel alst moghelijck sy / ende
als dat hy ooc al aen den Prins van Orangien geschreuen hadde om hulp /
niet twijfelēde / ofte dons en daer en tusschen / dewoel sy gheduldelijck ontfet
verwachtende waren / vromelijck ende moerich der vyanden ghewelt af-
keeren sullen / daer beneuen doock dat onse ouericheyt begheert hadde / als
dat die Zeedijck by Medenblich deurghesteken soude worden / als dat hy
daer of met den staten van Noort Hollant ghesproken hebbende / nu alreede
die sluysen ende verlaeten van die Meeren ende vzaaken al gecopent hadde /

32015 0913

¶ ¶

Ja dat

Vande belegeringhe

Jaer dat hy oock den Zeedijck / soot die noot eyschte / doorstreecken soude.
Maer dat donsen geschreuen hadden / datter vierentwintich stucken grof
gheschuts voorde stadt van den vyant ghebrocht waren / dat hy dat door
den verspieters niet conde vernemen / dat hy nochtans niet te min wel
bekende die swaricheden ende benautheden van onser stadt / die so swaerlic-
ken beset was / twelcken soo haest als hy wel soude willen niet remedieren
en conste / hem van herten seer leet was / dat hy nochtans so hy best conde
oft mochte doen soude / so haest alst mogelijk is / als dat ons eenich ontset
ghedaen worde / so luyde t'Inhout van dien. Inghelijcx mede die Staten te
vooren wat verhaelende van eenich buscruyt dat sy daghelijcks verwacht-
tende waren / beloofden seer breedt / dat zijt ouerseynden souden / soo haest
als zijt souden ghecreghen hebben / ende datse niet te min haer wterste best
doen souden / om ons te water ende te lande te ontfetten : Ende datse ons
daer beneuen bidden / dat die Burgers moet willen nemen / ende haer vzo-
melijck houden willen / ende dat so veel te meer / om dat Graef Lodewijck
coytelijck aen Phillipus vander N. gheschreuen hadde waer mede hy ont-
biedt / dat d'Hollanders goets moets wille zijn / nochte daerom niet verfla-
ghen van herten zijn / om dat Haerlem vande vyant inghenomen sy / maer
lieuer op die gerechticheyt haerder saecks vertrouwende / haer mannelijck
ende vromelijck houden / om haers vaderlants vryheyt voor te staen / seer
kerlijck hopende en vertrouwende / als datse haest eenmael van dese gant-
sche slavernye ontlast sullen worden. Sommighe coynten hadden in haer-
ren bziuen aen sommighen in de stadt mede voor nieuwe tijdinghen daer
by verdicht als dat Christoffel des Palsgraefs sone nu op de cust van Gel-
derlant ghecomen was tonser ontfet met twee duysent suyters ende vyf
duysent voetknechten / ende dat Graef Lodewijck met d'ander crijstheyt na
quam / datmen oock daghelijcks verwachten veel haeschutten / den welc-
ken die Prins van Orangien ons wt Suyt Hollant ouer seyndende was /
tonser ontfet. Also dan die van Nicmaer (die vande Spanglaers als in een
cauwe rontom ghesloten waren / niet om ghemest te worden / maer lieuer
om verhonghert te worden) zijn ten laetsten den twaelfden dach van haer
belegheringhe van herten verblijt gheweest / door dat een van haer wtghe-
sonden boden weder binnen stadt ghecomen waer / ende bouen hope soo
goede tijdinghe inbrochte / die oock van die schikwachten der vyanden die
alle weghen seer nau beset hadden / van alle canten beset zijnde / is haer nae
Stadts vesten ontloopen ende dat / soo ick meyn / niet sonder wonderlijcke
voorzienicheyt ende goedertierenheyt des almogenden Gods.

Die Spanglaerden niet te min en hielden niet op te vorderen tghen
dat sy begoft hadden / want den derden September by naest inde inganck
van de Vriesche poort hebben die vyanden een schans opgeworpen / ende
dat om dier oorsaeck / so sommige meynen / datse onse stadt ondergrauen
ende aldaer

ende aldaer een hoop buscruyt onderstroyt hebbende/ onsen Solwerck van
ven souden laten springhen / maer sommighe meynden als dat sy van daer
den stadt met grof geschut beschieten souden: Ende daerom opten rechten
middach waeren donsen wtghevallen met sommighe pioniers / om dien
Schanse der vyanden te slechten / maer doort ghewelt der Spangiaerden
zijnse weder in Stadt ghedzeuen/sonder yets wat wtgherecht te hebben.

Daeromme daechs daer aen soo hebben donsen inden stede ontrent den
Wriescchen poort een Fortresse begonst te maecken / vier huysen die daer
ontrent stonden ofvreeckende/ op dat soo die Spangiaerts den Wriescchen
poort souden moghelijck inghenomen hebben/ donsen van daer wederom
den vyant bequamelicke afwoeren mochten / dat hy met den zynen stracx
daer aen niet den ghehelen stadt ouervallen soude/ dit werck is ghemaect
op die maniere van een halue maen / maer soo als inden stadt daghelijcks
meerder swaricheden opzesen/ diemen so lichtelijck niet remedieren en con-
den / soo zijn vanden vroetschap den Burghemeesters by ghevoecht noch
twee medehulpers/ die de lasten vander stadt met haer dragen soude. Dese
verkiefsinghe van dese nieuwe ouerheyt is geschiet den seften September.

Opten 8. van deser maent so is doot geschoten Jacob Paullet een Vla-
ming een seer vroom ende erbaeren crijtschman / want dewijl hy onver-
sichtich ouer die stadts muer siet twee Spangiaerts lopen/ so heeft een van
die schiltwacht tot den Schans vander vyanden zijn hooft met een cloot
doorszhoten. Ontrent desen tijden scheent dat die Spangiaerts met ons
haer spot hielden / dewijle sy vooz ooghen anders vooz gauen / dan sy wel
dachten.

Want den thienden van deser maent voerden sy met haeren waghens
sommighe middelbaere stucken gheschuts wech nae Berghen / recht ofte
sy meynden te vertrecken/ maer snachts daer aen / dewijle sy met ettelicke
Schuytkens aen een ghehaect in een maniere van een Brugge / deden
grooten moeyten om een ouerganck te maecken by der Stadt/ soo hebben
onsen schiltwachten also daer in gheschoten/ dat zijt hebben moeten naela-
ten/ veel gheschoten zijnde ende die Brugge ghesleten zijnde: Namentlick
alsoo gheuen die Spangiaerts altemet van haer een schijn/ recht oft sy ver-
trocken/ op dat sy also daer en tusschen den onachtsamen ende traghen on-
verhoedich moghen ouervallen ende vermoorden.

Waeromme den elfden dach stracx nae der Sonnen opganck sachmen
een grooter menichte van Ruyteren met wagens met den welken sy we-
derom tgeschut vooz de Stadt voerden / also wel sy wepnich vooz gancks
deden om den ghestadighen reghen / waerom die wegghen acnde vooz
syde slijckich ende onganckbaer waeren.

Maer den 12. van September hebbe die vyanden wederom van Bergen
vooz de stadt veel paerden ghebrocht sonder voerhuyden met een groote
menichte

menichte van Ruyters ende voetknechten. Entrent den auont hebben sy ontrent met twintich waghens een groote menichte van deelen ende horden ghebrachte by die Goode toren / die daer aenden Hofcant geleghen is / ende snachts daer aen hebben sy eenige schanskoruen geset opt t Basthuyslant voor die Briesche poozt / op die meyninghe / gelijck namaels gebleken is / als dattet een schans zijn soude voor t grof geschut / dat aldaer staen soude / want dat die sommige vermoeden / als dattet daer toe geschiede / op dat sy die inder stadt waeren / rontom besloten zijnde door ghebreck wchongeren ende ouerweidigen souden / dat was voorwaer alte vergeefs gheraemt / niet daerom alleen dat die vyandt den vaert niet in zijn ghewelt en hadde / maer oock mede om dat hy een achter hoedt open houden moeste / op dat hy niet onuersiens moghelijck ouervallen worde van die tonser ontset comen mochten.

Die Spangiaerden dan volherden vast om de bestorminghe te vorderen want den veerthienden September voor sinte Pieters toozen opt quaakelbrug / die daer leyt int midden tusschen die Briesche poozt ende tnieuwwe Monicken bolwerck hebben sy een schans opgeworpen / van waer sy onse pioniers / die den vervallende muer allenskens afbraken / door veel schieten wechdrjuen souden. Op dier plaetse was een stukke muers nedergefallen aen die Papē toozen / op welcher plaetse donsen een wal maecten / seer onvry van t schut der vyanden / ende dewijle sommighe van die aerdedzaghers van die Spaensche schutten gesloten ende haestich doot bleuen / ende sommighe seer gewont waeren / so zijn die anderen op dien dach versaecht gheweest / dat sy tbegonnen werck niet op maecten. Maer snachts daer aen so hebben drie rot van onse schutten / de Spangiaerts wt die schans voor sinte Pieters toozen onuersiens verdzeuē / maer so sy die hoechte door gebrekk van grauen niet slechten en conden / soo zijn sy voor den Spangiaerts daer van daen ghescheyden.

Maer dewijle van donse mede verwanten niemant wtghesonden werde / die ons van eenich ontset bootschappen souden / nochte donse cruyppers gheen open wt de stadt te comen en hadden / om sulcx te vernemen / ende dat om die nauwe scherpe schiltwachten der vyanden / soo zijnder by gemeene aduys des ouerhepts en hoopluyden sommige Soldaten des snachts heymelijck wt die stadt ghetrocken en hebben van den Spangiaerts / die aenden Suyt syde vast doende waerē om een schans op te werpen / een gevangen leuendich inden stadt gebrocht / ende so sy niet te seer gierich na den beut geweest en hadde / souden se alle die inden schans waren lichtelijck met een moeyte gevangen hebbē / dit is geschiet den 18. September. hier hebben wy vernomen Godes sonderlinghe goetheyt / want dat de mede verwanten met vrieuen ons niet conden laten weten / heeft Godt gheschickt / als dat wijt vande vyanden vernomen hebben / dewijle wy wt den gevangen

ghen / der

ghen/ der Spangiaerden meyninghe ende raetslach hebben moghen volcomelijck vernemen / dese vertelde / als dat Don Frederico a Toledo van Thof vermaent was / dat hy hem haesten soude om de stadt te bestormen / ende ten waere dat hy den tweeden ofte ten derden storm de stadt niet en creech / zyn armeye wederom in Brabant brenghen soude / Item dat Don Frederico opperste veltheer van tganische armeye so voor hem genomen hadde / dat hy op vier plaetse te ghelijck op een stonde soude beginnen te stormen / op dat hy ten minsten een plaets daer gheen Garnisoen en was innemen ende ouerweldigē soude / al hoe wel hy seyde datter wat onenicheyt / ende ghescheel was tusschen hem ende Portcarmen / hoe ende in wat wijsē men den stadt bespringhen ende innemen soude / nu soo waeren die brugghen tot sulck werck van noode / ende andere apparaten ende instrumenten al byder handt / twelck diende om den stadt te ouerweldigē / dat hy voortaan oock voor hem ghenomen hadde alleer hy de stadt bestormen soude / die mueren by die Wziesche poort ende Kooode tooren voort eerst neder te schieten / maer dat hēt aende Suyt syde daermen na haerlem vaert / den vesten alleen overbrugghen wilde / ende dat hēt by die southeten te scheep wilde bestormen / daerbeneuen dat Don Frederico voor hem ghenomen hadde / soo hy stormender hant de stadt in creech / dat hy alle Burgghers ende inwoonders tsy ionck oft oudt / tsy man oft wijs sonder onderscheyt al vermoorden soude / maer die vromen ende ghelouinghen baden Godt daghelic met veel tranen ende suchten / als dat hy alsulck danighe onmenshelicke ende bloetdorstige tyranie van haer halsen ghenadelicken afweereen wilde / daer en bouen den ghevanghen ghevoecht zynde / met hoe veel volchs die vyant voor den stadt lach / seyde dat sy ontrent ses duysent vijf hondert man starck waeren / eensdeels Duytschen / vanden welcken waren vier hondert ruyters / ende talderhoochste vierthien vaendelen knechten / eensdeels Italianen ende Spangiaerden / die daer starck waeren drie hondert paerden ende vierentsestich vaendel knechten / al hoe wel die ghevanghen seyde / dat die Spangiaerers niet stercker van volck en waeren / nochtans nae tbeleg hebben wy wel anders vernomen van den ghenen / die der vyanden armeye selfs besichticht hebben / want die opperste veltheer van tganische armeye Don Frederico a Toledo / byde welcken waeren mijn Heer van Portcarmen / Don Juliano de Romero velkmeester / ende veel meer andere van die Spaensche en Walsche adel / zyn tenten gheslaghen hebbende int dorp van Gudezoy / hadde by hem twee ende veertich vaendelē van oude ende eruaeren crūschknechten / byden welcken als tot eender vervollinge vā die nieuwe crūschknechtē coztelijc wt Italien by gecomen waeren acht vaendel knechten / Don Frederico hadde tot zyn lijf wacht anderhalf hondert ruyters / daereuouen warē ooc op die plaetse ontrent vier hondert ruyters / Don Fernando a Toledo / Cousijn van

Vande Belegeringhe

Don Frederico bewaerde hyswaert met acht Wendelen nieuwe Spangiaerden die daer elck starck waren bynaest twee hondert man / int Doorp van sinte Pancraes lach een hoochduytsch ghenaeemt Polwyler die daer ouerste was van ses Wendels / byden welcken daer en bouen byghevoecht waeren vijf Waendels knechten van tgarnisoen van Groeningen / te Coedijck lach die Baroen van Liques Souuernuer van Haerlem met twaelf Waendel Waelen / by wiens volck oock lach die Baroen van Cheureaule met acht Waendel Burgoensche knechten / te Bergen lach mijn Heere van Capres met thien Waendel Waelen / aenden syde syde in die Rieupoort waeren twee benden Italiaensche ende Spaensche Ruyters / en een Waendel Duytsche Ruyters van Joziaen Schenck : Aldaer mede hadden die Spangiaerts haer leger met seuen Waendels versche Spangiaerts / by den welcken als tot onderstant by gevoecht waeren onder tghebiede van Joziaen Fronsbereg twaelf Waendel Duytschen / daer beneuen noch drie Waendel knechten van den Graef van Guersfeyn. Alsoo dan (op dat icht in een somme vervate) zyn inden eersten voor de stadt ghebrocht hondert ende eenentwintich Waendel knechten / die welcken ten minsten bedraghen ses thien duy sent man / maer van desen zyn naemaels tot een deel Waendels na Schellinckwout ende op die scheepen ouergeuoert / op dat sy den onsen ter Zee bestoten souden. Aengestien dan als nu oock die plaetse eyecht / op dat wy een weynich hier onder aen by voegen van die macht des stadts / so sulden wy tselfde cortelijck aenroeren. Die Burghers ende Inwoonders die weerbaer waren zyn ghewonden derthien hondert starck te zyn / behaluen die vzeemdelinghen / aencomelinghen ende Huyfluyden / die met ons belegheit waeren / die nochtans niet veel int ghetalle waeren. Tgarnisoen dat wy binnen hadden / was ontrent acht hondert man / want van seuen Waendel knechten die voormaels tot een Garnisoen in gheschiet waeren / waren twee int eerst doort beuel van Jonckheer Diederick Sonoy Souuernuer van Noordhollant / en namaels ooc tderde een weynich tijts voor die laetste belegeringe des stadts met drie middelbaer stucken geschuts / die daer ooc tot des stadts bescherminge ingeschiet waeren / zyn wech geuoert nae Waterlant / om datmen seyden dat sy daer grootelijck van noode waeren.

Den seshienden September so is by Sinte Pieters toren wederom een vack muers needer ghefallen / nae dattet nu een wijltijts wtgepuyt ende ouergewoeten gheweest hadde / ende door die swaerte ende vochticheyt des nieuwen wals van onder aen hem begaf / maer die Burghers hebben van stonden aen op dier selfder nacht dat gadt met aerdt vervolt / Alsoo dan die muere die van onse voorzouders gemaect geweest hadde op die plaetse van een wal / heeft ons anders niet dan alle moeyten aengerecht / om den selfden af te bzeken en een wal op die plaetse te bestellen / op dier selfde dage hebben wy sien moge van de vyant gestelt te zyn ix. stucken gros geschuts recht ouer de Wriessche poort / en seuen stucken voor den Koodē toren / maer om dat
die landen

die lande aende Noort syde/ al waer die aerde clepachtich/ en ooc veel leger is als aen de Suyt syde/ so deur die gestadighe reghen/ als mede deur topsetten vande Verlaten ende Sluysen deur tbeuel vande Gouverneur van Noort-hollandt onder water laghen/ so hebben die vianden daer by veel verlets gehad/ nochtans snachts daer aen taertrijck van haer voorste schans hooger opgheschoten zijnde / hebben haer schans naerder aende Wriessche poort/ iae bycants tot inde poort toe opgeworpen: by auontueren op dat sy met buscruyt ons volwerck souden van een doen springen/ twelcken nochtans van fundament af van blocken en wortelen van boomen / peyn en ander tsamē opgemaect en seer wel tegen dusdanige mynen versten was.

Sdaechs daer aen als den 17. September/ so hebben die Spaengiaerts recht ofte sy alle dinghen tot den storm van noode al ghereede ende byder handt hadden/ haer stormbrugghen van deelen ghemaect soo aen die Suyt syde als aen die Noort syde/ begost te verhoonen/ tgeschut op die mueren te stellen/ syn schutten en verlooren hoop inde voorste schansen te leggen/ ende alle dinghen te laten sien/ tgeen dat om te stormen van node zijn mochte. Nochtans door Godes sonderlinghe voorzienicheyt ist geschiet/ als dat tet beter geluct is/ dan als die beclaechelijcke standt onses stadts wel voor gaf. Want die meesten hoop van onse soldaten en hadden niet veel den crijgh gesien/ ende die burghers en waeren dock niet so wel tot den crijchshandel gheoeffent/ als sy wel waeren tot alderleye comanschap ende lantwerck. Nu voort an comen wy tot den storm / welke nae tbegin seer ijselick ende vreeselijck hem liet aensien/ soo ist nochtans ten besten verghaen/ niet sonder groote blijschap ende triumphe vande gantsche stad.

Want den achtiensten September inden morghestont hebben die Spangiaerts vreeselijck beghinnen te schieten met twintich stucken gros geschuts/ want by de Wriessche poort stondē sydt aen syde negen stucken gestelt / ende daer by noch twee veltstucken onder den naeste meelmole / by den hooden tooren opt Gost/ ende waeren dock seuen int ghetal: ouer die Southeten by tsteinhuys stonden noch twee alleen/ van welcken twee deene altijt schoot van achteren inden genen die den viant vande hooden tooren af weerden. Ende op dier daghe heeft die viant met dat gheschut twee duysent geschoten op de stad geschoten. Binnen stad zijn veel huysen gherampeneert ende gebroken van tgeschut/ maer niet dan vijs ofte ten hoochsten ses mannen doot geschoten. Door dit wonder vertoonde Godt woorspel van die naeuolgende victorie: want nae dat die Spangiaerts door soo veel schietens woorspe peyn vande Wriessche poorte ende hooden tooren tot den gront toe af geschoten hadde/ so heeft hy begonnē te half vieren na den middach met sommighe Spaensche knechten dapperlick te bestormen/ by de Wriessche poort een aenganck hem gemaect hebbende door die afgeschoten rutsen ende peyn / ende by den hooden tooren een stormbrug aen-

Vande Belegeringhe

den wal aengeuoert hebbende / ende op dat hy ooc de burgers meerder ver-
faecht ende verlagen van herten maken soude / wilden sy hun laten dunc-
ken / als dat sy oock by tbolwerck van die Kennemer poort / ende oock op
der selfder stonde by de soutketen de stadt besozmen wüden / de wyle sy
by die stryck wering van die Kennemer poort een storm brug naerder
aen des statds vesten ghebrocht hadden / ende by den soutketen met eeni-
ghe schuyten aen quaemen / die sy vol met knechten ghscheept hadden /
maer tis ghebuert als dat al tgeen dat die viant verdicht hadde om don-
se te verscricken / gheenins moeteloos ofte versaecht en maecte / want als-
ser alarm gheslagen was / soo waeren die Burghers ende soldaten euen-
ghelijck ghemoet ende ghesint om den viant af te weeren / deen tiep voor
den anderen strijt om strijt / een yghelijck weerde hem vromelijck daer
hy stonde / niemant sachmen wijcken van zyn plaets door ouerualen
der vianden / ten waer hy doorstecken ofte dapperlijck ghewont waer-
die burghers tgeen dat haer vanden Hopluyden gheboden waer / volde-
dēt terfont / niemant en was onwillich te doen tgeen dat hem vandē Hop-
man belast werde / die vrouwen oock / die ionghers ende meyskens sach-
men seer vyerich inden storm / want sy brachten den onsen ghestadelicken
aen gheterde ende ghesmeerde hoepen / dien sy al barnende nae den viant
den wierpen / sy brachten oock onuermoeyt aen heet siedent ende gecalcit
water ende kesselstiene / op dat sy byder hant al gereet hebben souden / waer
mede donse den aenuallende Spangiaerts of dypuen souden / Jae sommi-
ghe ionghers werpen oock seluen onuersaecht kesselstienen ende gheterde
hoepen inden vyanden / ende ick hebbe oock sommighe soldaten hoorzen
segghen / ten waere hun die vrouwen op sulcker wyse niet geholpen had-
den met alderhande getuygh van wapenen / dattet gheschiet soude heb-
ben / datse voort ghewelt der Spangiaerden souden hebben moeten wyc-
ken . Nochtans den vyandt en was niet min voldoende / soo wat hy al
ronde oft mochte by brenghen om de stadt met stormender hant te ouer-
weldighen / want dient te buert gheuallen was om de stadt eerst te be-
stozmen / nae datse door die rutsen ende peyn bouen op die Wrijsche
poort ghecomen waeren / deden haer vterste beste om den onsen van den
wal te dypuen / hier en teghen donse dzeuen hun weder of met rütswaer-
den / gaelynen / verringiagers / rappieren ende stienen / ghy hoorzen
anders niet dan een ghestadighe haghelbuye van kesselstienen / ende ghesta-
stich schieten / ende ghestadich gheclanck ende ghedruys van wapenen /
ghy en saecht daer oock anders niet dan vyer ende vlam de wyle donse die
gheterde bernende hoepen den Spangiaerts om den hals wierpen / ende
met bernende bustkentacken ende stroy sengden : maer hoe seer dat die bur-
ghers daer op aen stonden / ende den Spangiaerts seer moedichlick ende
vromelijck of sloegen / ale die eerste vande Spangiaerts moey ende afgella-
gen

gen waren/ so quamender versche wederom op dier plaetse / die nae dat sy selfs mede auontuyden te stormen niet sonder haer groot verlies vanden storm die sy bestonden/ zijn cortelick mede af gewecken / vooz haer gewin dapperlick gewont zijnde. Niet te min nochtans die Spangiaers aldus tot twee mael toe af gellagen zijnde/ en hebben den moet niet gants verloozen gegeuen om te stormen/ maer van stonden aen zijnder andere wederom op die plaets gecomen/ die welcke nae dat sy meerder van getael waren/ al soe oock moetiger zijn angeuallen om stormender hant te ouerweldighen. Als sy eerst aenquamen/ riepen sy al gewōnen/ men sach daer drie vaendragers van haer staen bouē opt volwerc van die Wrijsche poozt: aldaer is een vādel vandē onsen verbzant/ twee vaendragers doorsteckē / en die vaendels vertreden ende geschuert/ en oft die derde ooc wederom leuendich tot den synen gecomen sy/ en weetmen niet. Ten laesten oock die alderleste/ na dat sy tgewelt van donsen niet langer mochten verdragen/ zijn met schande af getrocken. Also is die Wrijsche poozt van tstormen der Spangiaerden bezurht geweest. Hier en tusschen so wasser by de floodē toozen een seer bloedige ende dappere storm/ de wyle die Spangiaerts op dier plaetse ouer die storm brug ouer die wallen clommen. Maer alhier stonden donse op een seer onghelighen plaetse om te vechten: want van voozen moesten sy met den vyandt stormen / om hem af te keeren / dat hy ouer stads mueren niet ouer en clam / ende van achteren werden donse van die twee groue stucken gheschuts ghereten/ dien wy voozmaels gheseyt hebben als dat sy stonden ouer die southeten / maer donsen alle dese swaericheyt achter de handt stellende / zijn moetich bliuen staen int stormen / nochte niet te vreden den vyandt eenmael of ghellaeghen te hebben van den wal / hadden haer euen hertich ende moetich teghen de genen die versch wederom aen quamē op de plaetse der gheenre die vermoeyt ende af ghellaeghen waeren / de wyle die vyfsters eude vrouwen euen neerstich aenbrachten calck / gheterde hoepen / ende siedent water / waer mede die aenuallende Spangiaerts beghooten werden. Nae dat die Papisten alsoo twee mael af ghellaeghen waeren / zijn oock ten laetsten den derde ende leste reyse met veel meer fridbaer volcks dan oyt te voozen crachtich ende moetich wederom aen gheuallen om den Stadt in te nemen / die daer oock dooz die meenichte van stormen / alst scheen / donsen oueruallen moghen souden.

Maer die soldaten ende burgers in so langdurige vermoetheyt ende periculosicheyt des verwerings / dat sy selfs niet en condē bereycken / dooz donderstant ende hantreycken der vrouwen en iongers geholpen hebben hun euen vromelick ende hertelick tegen den viant ter weer gestelt / nochte en hebben niet eer afgelaten te vechten / dan te seuen vzen tegens den nacht. Die Spangiaerts schandelijck af ghellaeghen zijnde hebben opgehouden
meerder.

Vande Belegeringhe

meerder te stormen. Nu wast met ons als gewonnen: want datmen by die
soutketen tsciep begoft heeft/ ende by Vennemer poozt wat gescermitseert
is/ en canmen voor geen rechte storm rekenen/want sommige wt die sout-
keten met buscloten doorschoten zijnde/ hebben den anderen tot een lecr ge-
weest/ dat sy haer schepen opgheleyt hebbende/ in haer scansen souden bli-
uen leggen/ die daer ontrent tbolwerck aende Zuytzijde liepen al scermit-
serende/ om dat sy die stormbrugghen niet aenuoeren en condon aen stadts
vesten/ gauen te kennen dat sy niet lichtelick hun begheuen wilden om soo
ghelick te stormen. Ende namaels heeftmen wel seckerlick vernomen/ dat
sy daerom nagelate hebbent/ om dat die stormbrug van ons grof geschut
ghesloopt was/ want men heeft naemaels seckere stucken van geschoten
menschen gheuonden / ende daerde is aldaer met veel bloets vanden vian-
den besprengt gheweest. Twelcken voorwaer een oorsaecke gheweest is/
waeromme die Spaensche schuyten niet en hebbē deruen bestaen op dier
plaetse aen te gaen sodanigen sware ende periculose bestorminghe / Roch-
tans veel beter sal hy doen / die tselfde toe schrijft Godes voersienicheyt:
want ongetwofelt tsheen te wesen oft die stadt soude in een gewisse vaer-
licheyt gecomen hebben / ouermits datter soo weynich in waeren die haer
verwoeren condon/ soo daer die Spangiaerts op vier plaetsen te gelijck ons
hadden aengheualen te bestormen/ Maer Godt onse goedertierenste Va-
der en heeft niet ghewilt/ dat onse stadt van Alcaer/ als die eerste kercke/
soo ick meyn/ der Christelicke Ghe-meinte in Hollant / soude comen onder
tgewelt van die alder wreetste vianden/ op dat zyn heylighe naem/ alwaer
sy talderlangste aengeroepen is/ soo schandelick vanden Spangiaerts ont-
heyliget soude worden/ also compt die prijs van die victorie alleyn God toe
te schrijven. In so swaren ende so yselicke storme / die de donckere nacht/ na
datse ontrent vier vzen ghedueert hadde / gheeyndiget heeft/ zyn van donse
soldaten doot gebleuen ontrent vierentwintich/ ende van die burgers der-
thien/ ende daer beneuen zyn der oock veel gewont thups ghebracht. Men
seyt datter inden storm vanden Spangiaerden ghebleuen zyn vñshondert
ende daer ouer / onder welcken mede ghereeckent zyn ten minsten elf hop-
luyden ende beuellsuyden: ende tīs ghewis of daer souder veel meer van
den viant gebleuen hebben / ten waer ons buscruyt vochtich ende damp-
achtich geweest hadde/ ende also niet goet en was/ want veel vanden vian-
den nauwelick ghewont/ zyn allenskens wederom ghebetert/ ende tmeeste
deel van die burgers zyn daer door haer onbedachte vyericheyt gebleuen/
de wyle sy alleer die aencomende Spangiaerts haer hoofden ouer die wal
staecken/ van bouen nae haer schooten / niet anders dan haer open gauen
om geschoten te worden/ ouermits dat sy also vanden viant niet schoot vze
en waren. Inden storme heeft hem seer vromelick ende mannelick gehad
Dirck Duyuel van Amsterdam ende Coenraedt van Steenwijck als hop-
luyden

hyden/ vander welcker die eene met synen soldaten op die Wriesche poort/ ende die ander byden Kooden toozen veel vianden gheslagen heeft. Iacob Cabbellau die ouerste van t garnisoen inde stadt / een seer sachtmoedich en minnelich man / alhoel wel hy doen ter tūt steckelijck was / nochtans was hy selfs tegenwoordich by die Wriesche poort / om ons door syn tegenwoordicheyt ende woorden moet aen te sprecken. Daer beneuen en hoor icht ooc niet te verstuigen om te prisen eenen rot Scotlant genaemt Cornelis / die te wyle hy binnen haerlem vaendzager was / nae dat die stadt opgegeuen was / vanden Spaniaerts onder anderen mede geuangen was / ende hem heymelicke versteckende / no cortelick t Alcaer gecomen was / dese dan seer vromelick ende mannelick teghen den Spangiaerden stormende (want de welcken men seyt dat hy in dier storme wel ouer die twintich alleen heeft gheslagen) heeft alsoo gants alle suspicie van verraderye by den onsen wech ghenomen.

Van die twee stormbruggen / die welcke die viant ghepoocht hadde aen die Kooden toozen aen te voeren / hebben donsen een van dien met vier in de donckere nacht gelsloopt. Maer danderen daer aen / als den negenthiensden September / soo als die Spangiaerts haer best deden om die tsauonts aen de vesten aen te voeren / ende by dien toozen wederom schickte al tgeen dat tot stormen van noode mochte zyn / donsen door sulcken geluyt wacker geworden / zyn stracx in wapen gewoest. Eenderleue vreesachtich mensch / die dese crijchshandel niet en verstonde / heeft terstont alarm doen cleppen / gelijk ooc op dier selfder nacht naemaels ontrent te drie vzen worden vanden onsen wederom alarm gellage / de wyle die Spangiaerts by die Noorder poorte sommige kistkens aenuerde / waer mede sy den wech voor den synen bet veyliger maecten souden om te beter wederom te stormen. Also dan hebben de Spangiaerts van trage ende sluymachtighe Burgers goede ende cruaren crijchsluyden ghemaect / de wyle sy byrans taller stonde wt haer slaep op gewect worden om te stormen ende den wal vast te maecten.

Den twintichsten September voor den Middach ontrent te negen vzen heeft hy wederom met syn gheschut begonnen te schieten / ende te wijl hy den wal / die daer aen weder zijde vande Wriesche poort leyt / met dat metaelen geschut meynde te ruyneren / heeft meerder beschadicht den naest gelegender burgers huysen / als den borstweringhen / want so wat daer van tgeschut of gheschoten worde / dat hebben donse terstont met aerde weder op gemaect.

Op dien selfden dach heeft hy met groot geschut seuen hondert schoten geshoten op des stadts mueren / daer beneuen oock nae den middach heeft die Spangiaert syn crijchsuolck wt Outdoorp gheuoert / om te bestaen den Kooden toozen met stormender handt te ouerweldighen. Maer te wijle sy noch die rest vande stormbrug te water wilde brengen / zyn van onse schutten

ten die aende vesten stonden / alsoo gheschoten / datmen seyt datse veel van den haren ghelaeten hebben / ende onder anderen mede een bruelhebber. Nochte die Spaensche Hoopluyden oft Capiteynen de wille die brugghen noch niet nae behooren aen de wal aen gheuoert was / en hebben vermoegen haeren stormers met eenighe drey gementen / ofte slaghen daer toe dringhen / om des stadts mueren op te climmen / al hoe wel datmen seyt datter tot vijfshien toe doorstecken zijn vanden ghenen die niet aen en wilden om te stormen.

Alsoo dan is dat een oorzake geweest waerom die toozen op dier tijt niet bestormt en is / want al hoe wel men seyt dat Don Frederico a Toledo syn knechten groote gheschencken ende gauen beloofde soo verre sy die stadt innamen / nochtans en heeft hy aldaer niet vercregen dan een groote nederlaeg / ende quetsuren onder den synen. Nochte aen dander zyde en ghincht met hem oock niet beter / want die daer bestelt waeren om die Briesche poort te ouerweldighen / hielden stal by die naeste meelmolen : by auontueren om dat sy der anderen ongeluck ende nederlage vernamen / dat sy niet naerder aende stadt coemen souden. Insgelijck mede by die Bienenmer poort hebben sy stal gehouden / al waer / gelijk dat in in scermutselinge gesiet / sy nu hier nu daer gelopen hebben / nochtans niemant van dien heeft duruen syn handt aen de stormbrugghen slaen. Alsoo dan heeft die Spangiaert de wyle hy door syn hoocharticheyt syn voornemen hertneckelic aenbruyft / onsen soldaten ende burgers inden cryshandel gheoeffent. Naer dat daer en tusschen onsse wallen ende bolwercken van de vrouwen ende huyluyden seer sijn gemaect werden / ontrent der Sonnen ondeganch / alffer aende Zuydsyde een grooten hoop ruyters ende knechten dicht onder den wal by een stonden / soo heeft een sijn ionck buffschietter met hagel daer in gerammelt int midden van tregement / alsoo datter veel geschooten zijnde / danderen van een zijn gescheyden.

Uauonts alsdan als die Spangiaert den synen allengstiens wederom vande stadt voerde / soo zijn donse als sy wat gegeten hadden / een weynick gaen slaepen / die vesten besettende met dubbelde schillwachten. Hoe veel volcks dat den viandt op dien dach verloozen heeft / en hebben wy noch niet vernomen / maer vande burgers zijnder drie ofte vier gebleuen / ende onder desen Egbert Dierten des stadts Vaendrager / een seer moetic ende vroom vryer / maer haestich ende onbedacht / den welcken van een Spangiaert met een mosquet int hooft doot geschooten is / de wyl hy onuerhoedich syn roer aenlept om nae den viandt te schieten. Maer vanden soldaten zijnder acht vanden viandt geschooten. Alsoo dan heeft Godt ten tweeden dooz geen cleyn bewijs gheopenbaert / al hoe wel dat vanden gheconfedereerde ende mede verwanten geen onsetsen quam / dat hy nochtans al schijnt verloozen / ons by sal zijn / want die Spangiaert is spottelik bliuen verhangen om

om syn bruggen aen te voeren / en firmament des hemels was gants tonser besten / soo alst die wint schichtich veranderde als men meynde te stormen. Ick hebbe selfs ontrent ten drie vzen int firmament des hemels blinkende teyckenen gesien heel drie cantich / welck van Noorden beginnende / allenskens naet Zuyde verliep / ende nae een cleyn vzen ist ontvint. Tselfde hebben donse / soot onder die aenslach geschiede / tot haeren voordeel gereckent / recht oft sy vant Noorden ende Zuyden onset verwachten / ende een wyl tijts voor ende al eer die Soune te boode ginck / sach men groote bakens int Oost ende Noorden op gaen / welcken wy achten van donsen al willens geschiet te zyne / om ons die soo sterck beset waeren / moet te geuen / want alhoewel die daer van den doozluchtichsten Prince van Oran-gien om ons tonsetten ouer geschiet waeren / seer wel hun in die naeste dorpen in haer schansen behielden / gantselijck geen sorge draghende hoet met ons al gaen mochte / die nochtans soo swaerlijck inde stadt belegert laegen. Op dat sy nochtans souden schynen niet gants ledich geweest te zyn / staecten altemet een bakens op / om ons naer goede onset te doen wachten / recht of die ons onsetten souden / alreede nu nae by ende byder handt waeren.

Daer beneuen zyn op desen dach ontrent snachts van twee huyfluyden inde stadt gebrocht seckere brieuen van sommige goede vrienden geschreuen / waer mede sy ons moet gauen / inden welcken sy ons lieten weten / als dat Hartoch Christoffel des Palsgrauen sone geluckige veldlagen ghedaen hadde tegens die Papisten by Rimmaghen / ende nae dat hy die gheslagen heeft / syn Regimenten voort aen gebracht hadde voor Ziel in Gelderland / voort dat Graef Lodewijck wt tlant te Cleff aenquam met een groote macht van ruyters ende knechten / dat oock Augustus Hartoch van Saxon ende Frederich die Palsgraef veel crychsvolck aen naemen / daer en bouen dat donsen wt Zuydholland vanden Prins tonset ghesonden waeren acht vaendelē Waelen / waer of dat meeste deel haer leger hadde te Landgedijck een seer vernaempt dorp van Noordholland / van waer die stadt haestelijck ende lichtelijck onset ronde worden. Item dat donsen die schans te Schellinckwoudt vanden Papisten ontnomen waer. Maer dat daer en tegen die Waterlantse steden als Purmerendt ende Monickedam met Princen garnisoenen beset waeren. Ten laetsten oock dat die derde man wt die steden van Noordhollandt tischeep op ontboden waeren / om die sceepen te ouerweldighen / waer mede die van Amstelredam de Zee poochden in te cryghen. Dit was cortelijck tinhoudt van dier brieuen / waer mede die Surghers wederom ghepaeyt wierden / recht off haer onset als nu voor handen waer. Maer die verstandighen conden wel lichtelijck begrypen / dat wt Noordhollandt gheen onderstant ofte onset te verwachten stonde / want haer macht was niet te ghelijcken by die groote
armeye

armeye der Spangiaerden. Recht als die huyfluyden dit ghebootschapē hadden/so isser wederom alarm geclept/maer men heeft haestelijck vernomen/dattet maer een loos alarm was/ghelijck sy voormaels snachts altemet deden/ende daechs daer aen dock/als op sinte Matthus dach hebben die Spangiaerts snachts meer dan eenmael alarm gheroepen/ende donse hebben tot drie mael toe inde wapenen aen die vesten ghelopen/maer die Spangiaerden hebben flux daer aen gehouden alarm te roepen. Dock int beleg van Haerlem heeft die Spangiaert dat voor een wijse gehadt/dat hy mit sulckdanighe loose alarm/ alst naemaels bleect/ den belegerden inde stadt mat ende moet maecten soude/ende alsoo ter ghelegender tijt/de wyle sy meynden datter die viandt mede deunt/ende alsoo een loose alarm maect/den sluytmachtighen ende onachsamen onuerdachtich ouerualle. Alsoo dan die tenigher tijden belegghert worden/hebben wel te letten op die Spaensche treecken/diemen met neersticheyt ende wackerheyt lichtelijck kent afweren.

Van dier tijt off mochtmen kennelijck beemercken dat die viandt tbeleg verlaten wilde: want den tweentichsten September is hy wt die schansen geweken/die hy aende Suydt cant by tbolwerck gehadt hadde/maer donse alst dach was/met sommighe rot schutten wt vallende/hebben van daer wat beuts in stadt gebrocht/hebben ooc die stormbrugge daer die Spangiaerts so grote moeyte ende weer ghedaen hadden om te maecten ende te stellen/aen stucken ghesmeten om te verbzanden/ende hebben oock daer beneuen die schansen/die nae aen de stadt lagen geslecht. Twas een lust te sien/dat donsen spacieren gingen op die plaetse/die de viant binnen so corten stondt ingehadt hadde: daer en bouen mochtmen nu altemet ouer die vesten wat vyer wt kijcken/om dat die viandt veel tenten ende hutten aen die Suydtzijde op gebroken hadde. Men heeft oock tsauns ghesien dat die viandt met ettelicke wagens sommighe vaetkens buscruyt/soomen meynde/vanden Rooden toozen wederom wech gheuoert heeft naer Oudorp.

Maer hoe wel alnu voortaan donse soo wel gherust waeren/als verhoopende dat wy haest ontfet souden worden/nochte niet meer besich en waeren om bet te vernemen/wat die vyandt inden sin mochte hebben/soo isf nochtans gheschiet door Godes vaderlijcke ende onwtsprekelijcke goetheyt/als dat die gene die de vyandt tot onser verderf toegeschickt hadde/ons daer tegens zijn practijcken ende listighen aenslagghen geopenbaert hebben/want eenen Francoyt/dien welcken die Spangiaerts onder anderen geuanchelijck van Haerlem met haer genomen hadden/als hy nochtans in onsen stadt gecomen was/van donsen ghevzaecht zijnde/waeront hy van die Spangiaerts tot ons ouerliep/soo heeft hy vrylick beleden/dat hy vanden vyant heen gesonden waer/op dat hy bet ondercruppē oft vernemen

nemen soude/hoet met die Soldaten ende Burgers gelegen was/ende soo hy eenichsins conde oft mochte/door hulpe ende onderstant der Papisten den stadt verradelijck inde vyants hande ouerleuereu soude/om het welcken te volbrengen so hy eenighe bequame middel conde vernemen/ dat hy tselfde vande vesten met zyn stem oft eenige ander teckenen soude te kennenen geuen/maer anders dat hy op den bescheyden dach wederghetcomen/hun soude verhalen / hoe dattet inden stadt gestelt zyn mochte: Maer dat hy sulckdanige beuel aengenomen hadde te volbrenghen / welker seyt hy achtet een seer leelijck schelmstuck te zyn/ seyde hy als dat hy tselfde alleelijck gedaen hadde/om zyn lijf te salueren/maer dat hy daerentusschen insonderheyt vooz ooggen gehadt heeft / tweluaeren des stadts ende der Burgers/al hoe wel hy seyde/dat hem groote gauen beloofst waeren / so verre hy den stadt verraeden konde. Maer dat hy sulcx geensins inden sin ghehadt hadde / gemerckt datmen tselfde doock wel lichtelijck verstaen conde/om dat hy der vyanden raetslaghen hun so openbaerlijck verclaert hadde. Als dit gehoozt ende byden staet bet ouergeleyt was/op den 23. September/soo hebben die Burgemeesters vander stadt met die hoplyuden / ende die daer Cappiteynen waerē van die schutterye / malcanderen gestwooren/ als datter niets van alle tghene onder den gemeenen man verstroyt soude worden/maer datmen veel eerder den gemeenen man wijs soude maechen als dat die Francoyz inbrachte / dat die vyandt binnen vierthien daghen zyn belegeringe opbreken soude/om dat der Duytschen ontfet na by was/ soo is die selfde in bewaerder handt ghestele/onder anderen so vertelde die selfde mede als dat het den Spangiaert seer speet / dat soo lang als hy den stadt beleyt hadde gehadt/noyt hadde connen vernemen / so tot eenige die wt den stadt weecken/als wt eenige brieuen der Papisten/hoe sy gehardt ende genioet waeren / om den stadt met haer Garnisoen ende cost tot onderhoudinghe van haer selfs noodich/te behouden/twelcke een secker bewijs is/als dat die burghers tontrecht als verraders van sommige soldaten gescolden worden/recht ofte eenighe burgers wt die stadt int regiment van den viant ouer gelopen / ofte eenige brieuen aen pylen ouer geschoten souden hebben/waer mede sy die vanden raet gauen / ofte een wecht aen wesen/om de stadt in te nemen. Op der selfder tijt mede isser een Hooch Duyts (die daer seyde dat hy was een dienaar van Ioziaen Fronsberg) snachts wederom aende stadt gecomen/ begerende met eenen van donsen te sprecken/waer toe van stonden aen beroepen is Wilhelm van Sonnerberch/die om dat die ouerste seer sieckelijck was / also vooz die tijt syn substituyt waer/als hy opt Suyderste bolwert stonde/so heeft die wtgemaecte twolck geseyt dat die Burgers best ouerleggen soude/om also by secker accoordt behoudens lijf ende goet/hun in tijts te begheuen onder die ghehoorzaemheyt der Conelijcker Maestreyt van Spangien/aengaende taccoordt

coozdt dat met hun ghemaecte soude moghen worden/ dat sy daer aen niet twifelen en dozsten/ maer hier op heeft Sonneberch sijn gheantwoort/ als dat hy ofte die Burgers noyt van dier meyninghe geweest hadden/ als dat sy den Conelijcke Maesteyt voor haer rechte lanttheer geweygert hadden te bekeunen/ maer veel lieuer onder t Souuernement en bescherminge des Princes van Szangien als Souuernuer van Hollandt/ haer goet en bloet/ lijf en leuen/ en ooc den gantschē stadt seer gewillichlick dē Conelijcke Maesteyt onderwerpen/ maer dat sy daer en tusschē van gantscher hartē haerten de tieranny en tyranuige regieringe des Hartogens vā Ilba/ dē welckē sy voor haer genomē hadde hun in alder manieren tegē te stelle. Na dat die Duytsch alsulckē antwoort ontfangē hadde/ is hy haest vā daer gescheydē.

Den vierentwintichsten van deser maent die twee huyfluyden van die welke wy voormaels of verhaelt hebben / dewijle sy wederom aenden Souuernuer van Noordhollant gesonden/ een gehelen dach int riedt bosch verborzen gelegen hadden/ zyn andermael wederom in de stadt gecomen/ om dat sy door der vyanden schiltwacht niet wech gheraecken en konden. Ende ick achte als dat tselfde gheschiede niet sonder wonderlijcker versienicheyt des almogende Godts/ aengesien dat niet alleenlijcke die vyandt conde vernemen/ hoe dattet indē stadt zyn mochte/ dewijle dat onse posten om die seer nauwe schiltwachten der vyanden alstijt wederom inden stadt quamen: maer oock die Burghers selfs mede / dwijle van ghenen canten yemant ingheschickt werde / die ons eenichsins soude laten weten/ of van onser mede verwoāten eenich ontfet voor handen zyn mochte/ also als metter handt tot Godt geleyt worden/ om hem om hulpe aen te roepen/ inden welcken alleen wy behoorden ghestelt te hebben alle hoope ende verrouwen van onser behoudenisse ende ontsettinghe. Waerom also dan zyn die posten voortraen by adujs van Burgemeesteren ende Cappiteynen inden stadt gehouden/ op dat die vyandt niet yets van ons vernemen soude. Wy hebben voortwaer ontrent den auont stonde gesien/ als datter twee stucken grof gheschuts van tgheen / dat recht ouer die Roode tooren stonde / dicht aent waeter omgekeert waeren/ maer dat ooc die stucken mede verset waren/ die ouer die southeten ghestaen hadden / ten laesten oock sachmen aenden Suydt syde dat die hutten daghelicx minderden/ also datmen daer aen lichtelijck conde bemercken / dat die stadt wel haest vanden vyant selfs ontfet soude worden/ of dat die Spangiaert wat anders listelijck ende heymelijck te werck leyde / maer als die Francops (den welcken die vyandt daechs te voozen mit die gevanckenisse vry ghelaten hadde/ om ons te verspieden) donsen aenghegeuen hadde / als dat aenden Suydt syde een hoop Spangiaerden by een vergaren soudē/ den welckē hy metter stemme ofte eenige teycken (als hy met hun voorszproken hadde) yets wat soude laten weten/ so hebben die Burgemeesters ende hofluyden eendrachtelijck gestemt/

kenit/ soo daer eenighe hoop Spangiaerden by een ghecomen soudenzijn/ dat sy niet gheschut ghestrooft souden worden/ alsoo dan dien dat beuolent was/ heeft derwaerts met scharp daer na geschoten / so wainmeer daer eenighe hoop Spangiaerden gesien worden. Sommige achtent als dat wat onverhoedich ghedaen was/ niet alleen om datmen van dien te geloouen/ die dat gheraden hadden te doen/ mit recht soude mogen twisfelen/ dewyle hy met groote giften ende gauen daer toe versocht sy / maer oock mede dattet lichtelijck soude hebben connen gebueren dat alle dingen als verdacht alsoo geschieden: want wat waert/ oft die Francoys beloest hadde met sulckdanighe kenteicken hem te openbaeren den raedtslach der papisten inden stadt/ ofte den stant vanden gantschen stadt: maer God heeft beschickt/ als dat sulckdaniger voorgeuen niets sy geweest. Op dier selfder nacht isser by die sciltwacht wat verschillens geweest inde loose / dewyle dat vande ouersten Cabbelliau een ander gegeuen was als vā Sonneberch/ maer die nacht is sonder eenighe commotte ofte beroerte vande Burgeren ouergebzaecht.

Den 25. September is die Spangiaert opgehangen geweest/ dien donsen den 15. van dier selfder maent wt der vyanden schanse ghevanckelijck inghebracht hadden/ ende syn doode lichaem is naemaels van des stadts veste by den hooden tooren opgehangē geweest/ op dattet die Spangiaerts sien mochten/ ende dat meest om dier oorzaeckē wille/ op dat die genen/ die voor den Francoys (dien wy voormaels geseyt hebben als dat hy vanden vyandt wtgemaeckt waer/ om den stadt te bespleden) hun lijf tonderpande gestelt hadden/ mits dat hy ten laesten ten gesetten daghe wederom by den Spangiaerts comen soude/ niet gedoot soude worden. Want die met hem gelijckelijck ghevangen waeren/ hadden haer leuen daer voor tonderpande gestelt/ so hy voor den naesten sondach niet wederom gecomen soude zyn: daer beneuen so is die Spanglaert op gehangen gheweest met des Francoys cledinghe / op dat hy alsoo in sulckdanighe ghemaecte ende versierde gedaente sulcx enckelijck soude vorderen/ dat die den Francoys verborcht hadden/ niet tonrecht geexecuteert en soude wordē / want menigen achten dat met sulckdanige couleur die Spangiaerts wils gemaeckt soude moghen worden/ dat den Francoys om zyn gheopenbaerde verraet vanden onsen om gebzaecht was/ ende alsoo voortaan die anderen van haer borchticht ontslagen soude zyn: namentlich so is die arme Spangiaert geloont geweest/ om dat hy ons vā als onderrecht hadde en ons alle tgene dat hy den vyant besloten was/ warachtelijck te voozen verclacert hadde/ want al hoe wel anders onser goetheyt ende goedertierenheyt hem sonder twisfel kleuen gheschoncken soudē hebben/ nochtans hebbense lieuer gheachtet/ als dat door zyn doot andere mogelijck kleuen souden mogen behouden/ alsoo dan heeft hy moeten steruen op dat dē onsen int oorloch gevangē eenige hoopesouden hebben om kleuen te behoudē. Maer op dat wy dat mede cortelijc hieeraen toghen

aen toghen als die ouericheyt des stadts / so wy victorie beginghen / beloofft hadden den Soldaten te vercleden / als zijt wel ouergeleyt hadden / so hebben sy dat voornemen naeghelaten / dewijle om datter ten eersten voor een yegelijck niet lakens genoeg en was / ten anderen oock om dat al tlaecken niet van eenen prijs en was / nae dat sy also dat voornemen verandert hadden / so heeft die vroetschap gestempt / dat sy tinnen daelders van 30. muntten souden / op asfulcke conditie als dat die staet na tbeleg tinnen gelt voor goet gelt wisselen soude / op dat die Burgers ende Soldaten daer by niet te cort souden schieten / dit is ghestemt gheweest den 28. September.

Daechs daer na als t gelt gemunt was / so heeft den staet elcke Soldaet ses tinnen Daelders gegeuen / den dubbelfolders twaelf / ende voort aen die Heuelhebbers oft Cappiteynē nae aduenant. Dese somme bedroech in als ouer die thien duysent keyfers guldens / met welcke die Soldatē noch qualijcken te vreden zijn gheweest. Maer nu soo comen wy wederom tot die Spangiaerts / de welcke so sy eenmael afgeslagen zijn geweest / waeren op dier daghen besich om die bogagie by een te samelen ende wech te voeren. Want den xxv. September heeftmen inden morgenfont mogen sien als datter van die negen stucken grof gheschuts die by die Wrielsche poort stonden / niet dan drie en waren / ende van die seuen die by de Koodde toozen stonden / insgelijcks niet dan drie gelaten en waren / die oock anders omgekeert waren / daechs daer aen heeftmen by die poort gheen geschut ghesien / men sagen nochtans onder den meel moelen noch die twee velt stucken staen / ende die drie anderen by die Koodde toozen / ende drie daghen lanck aen eenduerende hebben die Spangiaerts ouer gebracht met die buffen ende andere dinghen wech te voeren / dewijle sy den selfden met schuyten na Egmont ouer voeren / maer alst seer quade wech was / en also seer veel moeyten deden om die bogagie wech te voeren / so hebben sy veel daghen lanck aen een den wech die van Sudtdorp na den stadt gaet / met stompen / hoy / stroy / ende ander peun bestroyt ende hermaect / om datse van tregghen water ende toloeyen van die Meer daer by ghebroken was. Want sy moesten die bogagie met waghens ende kerren ouer desen wech voeren.

Den lesten September als sy snachts een winttijts te vergeefs gearbeyt hadden twee metalen stucken geschuts van die Koodde toozen ouer te scheppen / die welcke in een bobbighe ende modderighe plaetse ouermidts haer groote swaerte diep inder eerden ghesoncken waeren / anders bedacht zijnde / hebben den Noozder boom voor de welcken sy voormaels een schip gesoncken ende also toe geslooten hadden / wederom geopent / na dat sy t schip opt landt gehaelt hadden / op dat sy by auontueren tgeschut te scheep wech voeren souden / ende die gantsche nacht lang hebben sy al die bogagie die by die Koodden tooze was / met schuytens op die cant van twater gebracht / men heeft oock bemerckt / dat alle de schuyten die met bogagie gheladen waren /

waren /

waeren naer Egmont heenen voeren. Ic hebbe selfs mede ontrent tsaouens ghesien (dewyl ick na mijn ghewoonte aen die vesten gaen wandelen) een groot cadet/alsmen raemen condon/geleet met een rootscherlaken crinchs mantel / die daer by hem hadde vïschien rupters/verby den stadt was rïdende naer Egmont/ twelckē ons verseeckerde tvertrecken der vyanden.

Op ten eersten October den gantschen nacht door/ soo isser by de stode toozen een groot geluyt gheweest inder vyanden leger/ als ofte sy tgeschut met groote moeyten ende arbeydt wederom vooz die stadt bzachten / alst dach worde/so hebben wy op die galgdijck / die int Gosten leynt ende loopt tot aenden Schermerpoort toe selfs ghesien (so wy best hebben comen ramen) vier stucken gheschuts ghestelt / dien sy ontrent smiddaechs in schepen gheset ende alsoo nade Nieuwpoort ghevoert hebben / de sommighe rot schutten op die water cant conuoyeerden / by auontueren op dat donse met haer geleye / die daer den Schermer bewaerden ende in hadden/ hunden beut niet ontiaghen souden / ende niet lang daer na so zyn die schuyten leech wederom ghecomen / tgheschut inde Nieuwpoort ghelaten hebbende/ soemen meynden. Op den selfden dach voozden middach hoorzden int Noozden veel busfen los gaen / ende was gheloffelick dat donsen schermtusfelden met den vyande by Crabbendam oft Schoyldam / ontrent den auontfont hebben wy ettelijcke paerdt rupters met ontrent hondert voet knechten sien van Coedijck wederom comē na den stadt/ als datmen daer wt lichtelijcken condon ramen/ dat sy ergens om beut wt geweest hadden.

Dacchs daer aen/welcke dach wel vernaemt is/om dat die van Mechelen siaers te voozen op dien selfden dach wederom reuolteerden/ sachmen van tgeschut dat by den stoden toozen ghestaen hadde/niet dan noch twee daer toe te zyn. Tscheen certeyn/ dat Godt op dien dach wt den hooghen Hemel zyn spot hielde met den Spangiaerets/dewyle hy door ghestadige regen en stercken wint verlette/dat sy tscherp niet wech vaeren mochten/ ende hun wegghen ghebzoocken hadde / als dat sy niet nae haeren appetijt hun bogagie wechbrengen mochten / want wy sagghen oock by trinhuyz/ twelck recht ouer die southeten staet / dat groote metalen stuck gheschuts noch legghen/ by auontueren om dat sy om tonweder tselfde niet en deefde tscheep wech voeren / maer met waghens voerdense die bogagie wech langs die wegghen dien sy tegghens tstromen des Meers daer by met hopy ende stroy/met grooten arbeyt gemaect hadde / niet te min nochtans die waegens wilden seer qualicken vooz/om dat sy inde slijckighe ende moderighe wegghen staen bleuen.

Den derden October waeren sy oock noch besich om tbogage van dar maghe wech te vseren/ om dat sy tsnachts te voozen om die stormen ende groot onweer de schuyten niet en hebben mogghen bestieren/alsoo dan wederom ontrent smiddaechs sachmen als datse met twee schuyten wat gheschuts

schuts wech voerde/ geconuoyeert zijnde met ontrent hondert voetknechten/ ende wt Huyweert zijn sommige knechten wtgetrocken/ die daer vast schenen die wegen te maecten/ ende op datmen souden segghen/ dat sy op dien dach niet ledich geweest en hadde/ so hebben se met teene stuc geschuts twelck onder die meel molen stonde/ elf mael inde stadt gheschooten.

Maer daechs daer aen hebben wy smorgens die schansen by die stonden tooren teech gheuonden/ so als die rest van tgeschut wech ghebracht was/ ende op deser tijt so haest als sy best mochten/ hebben sy alle die beut goeden ende gheroofde goeden van den huystuyden met die bogagie nae Egmont gevoert/ bouen desen ist ooc bevonden dat die brug/ daer sy haer geschut by die Briesche poort ouerghevoert hadden/ snachts wech ghenomen was/ daer en bouen mede dat groot metalen stuck gheschuts/ twelck al int beghin op die southeten gestelt was/ hebben sy tseepe naden middach na die Nieuwpoort ghevoert met een conuoye van een deel schutten. Als nu en sloech daer niemant twijfel aen/ oft sy souden met haer gantsche leger coztelijck verrecken: want daer en was geen gros geschut meer ghebleuen/ dan twee stucken die daer voor die Briesche poort onder die meel moelen stonde. Op desen selfden dach als Pieter Busser stadts roedzager ouer den muer inde viants leger by auontueren ouerkeeck/ so heeft hem een Spangiaert met een buscloot inden cop gheschoten/ ende is terstont ter aerden doot gevallen. Maer op dat wy sulcke eene algemeyne droeffnisse vernieuwen doort verhael eens blijdens geschiedenisse/ als den voorleden nacht inder vyanden leger een Spangiaert vanden onsen met een buscloot geschoten was/ al steruende heeft hy deerlich gheroepen: Moeder Godts weest mijns ghedachtich. ick meyne om dat Christus hen van alle perijckel ende quetsen niet behoedt ende bezijt en heeft/ dat hy daer om tot zijnen moeder heeft willen loopen om een pleyster te haelen/ ende dewijle die Spaensche natie seer oncuysch ende op vrouwen verslingert zijn/ ende die ionghedochters weten te becouen nae haeren lust/ so meynen sy by auontueren dat die maget ende moeder Gods door vrouwenlijcke affectie van selfs genegen sy om hem te helpē/ so seer yffelijcke verblint is die Spaensche natie.

Den vijfsden October alst licht werde/ soo scheent als dat sy van Sinte Pancraes wagens met crancken/ gewonden ende andere bogagie geladen wederom wech voerden/ geconuoyeert zijnde met sommighe rotte voetknechten. Donsen voorwaer/ om dat der vyandē armeye dagelijck verminderde/ so rustē sy haer toe om door die binnenste boom met sommighe schepen trindhuyt in te nemen/ daer die vyant zijn wacht in hadde/ maer als die Spangiaert bemerct hadde/ dat die schepen hier toe gherust worden en die boom geopent worde/ so heeft hy een deel rotten vande sy en met schuyten aen dander cant ouergeset by dien wacht tontset gesondē/ en als donse dit vernamen/ hebben sy dien aenslach naeghelaten. Na den middach zijn onse Soldaten

Soldaten van het Monicken bolwerck wtgevallen en een schuyt vol beuts vanden vyanden genomen/wercker somme bedroech ouer de 200. gulden.

Daechs daer aen zijn wt die schans van Crabbedam twee Huyfluyden snachts wy wtghegaen spaceren tot Berghen toe om yets wat te vernemen/ende so sy onder weghe geen wacht van vyanden gesien hadden/zijn tot Alcaer toe gecomen/ ontbootschappende dat sy op dier plaetse gheen vyanden inden tweeden oft derden wacht geuonden hadden/maer int criecken vanden dach hebben wy vanden vesten ghesien den vyant wacht houdende op die Schermer Ton met ontrent anderhalf hondert sterc/hier en bouen zijnder naemaels wt die hutten vā Sudtdorp veel wt comen druyppen/by den welcken voort aen is by gecomen een bende Kuyters/die daer door by den stadt met sommige rot knechten nae Berghen trocken/ daeromme heeft goet gedocht by aduys der Cappiteynen ende Raet van Alcaer/ als datmen die twee voorgenomde Huyfluyden in bewaerder hant setten souden/ouermidts datter op haer een groot vermoede was van eenich bedroech. Onse Soldaten zijn voort aen met schuytkens wt de stadt getrocken om die verlaten schans des Spangiaerden by de Koodde tooren te besichtigen/ende hebben aldaer van daen sommige beut ghehaelt/insgelijc by de Drielsche poort donsen wt gevallen zijnde/ hebben van daer spiersen/stormhoeden ende sommige roeren ghehaelt/maer oock die stormbrug/den welcken den vyant by den Koodde tooren achter heeft moet laeten/heefmen binnen stede ghehaelt/ om als tot een ewich ghedachtenis voor alle naecomelingen te behouden. Ghelijc als gisteren en eergisteren die Spangiaerts vant Noort endt aen den vrant gesteken hadden in Goedijcker huysen/also hebben sy oock aldaer voort aen ende oock t Scozel seer voortghevaren om al op te branden / ende dat by auontueren om gheen ander oorzaecke/dan om dat sy donsen niets laeten soude behouden/ ende de Huyfluyden eenmael alsoo beroyt maecten souden/dat sy niet meer schattingen souden mogen opbrengen. Certeynelick die Burgers ende Soldaten waeren gesint om den Spangiaerts te verhinderen vrant te stichten/maer was hachelijc/mits datter so weynich Garnisoen inden stadt lach/ dat soo donsen op die tocht geslagen mochten worden/ die vyant door sulckdanighen oorzaeck den stadt ouervallen mochte / twelck voorwaer oock een letsel gheweest is/waeromme wy oock niet eenich gheschut den Spangiaerts ontweldiget hebben/maer wy en connen niet genoegh bedencke wat die Garnisoenen die inde schansen inde dorpe rontsom na by lagen / verlet heeft ghadt/waerom sy sulcx niet bestaen en hebben.

Den seuenden October en sachmen so veel schuytkens ofte wagens niet vaeren/ als voormaels/noch oock so groote menichte van volck herwärts ende derwärts trecken in der vyanden legers/snachts ooc warenden weynich schiltwachten byden stadt ghestelt / die daer als nu by lichten daghe

Vande Belegeringhe

Soor der vyanden waecht inden stadt ghecomen was / vertelde dat donsen
tscheep met die van Amsterdam gevochten hadden / en dewijle onse par-
tijc een schip verloorzen hadden / dat sy daerom alle danderen opgeleyt had-
den / voozt dat alle Waterlanders na die wijse van die van Alcmacer bet ge-
moet en getroost hun tegē den vyant stelden / en dat sy bereypt waren lieuer
den hals te wagen / dan dat sy soudē comen inden vyandē handen / dat oock
onder den vyant van oude ervaeren crijchsluydē gheseyt worde / als dat sy
noyt voozt dese tijt so ysselijckē en grooten storm voozt een stadt gesien had-
den / als donsen geweest sy / datter ooc in dien gebleuen waeren 14. hondert
man / ende onder desen twee vrome ende vernaemde hopluyden. Waer of
deene in Scuerwijck en dander in Amsterdam seer heerlick begrauen was.

Den achsten dach vander selfder maent inden morgenstont sachmen alle
die Spangiaerts met een van Sudtdorp naer Berghen vertrecken / dewij-
le sy nu snachts te voozen die twee stuckē geschuts onder die meel moelen
wech gevoert hadden. Die knechten die den hindertocht hadden / zyn ten
laesten wt haer schans (die sy by den meel moelen hadden (vertrocken / en
hebben een wijltijts met donse Soldaten schermutselinghe ghehouden /
daer naer soo als donsen daer op aenvielen / zyn na de haeren heen gewee-
ken / also dat als die vyandt een wijltijts by Huy sweert stal gehouden had-
de / soo heeft hy ten laesten gants alle zyn armeye die daer ghelegert hadde
geweest aende Noort cant nae Bergen toe wech gevoert / hier en tusschen /
so daer enige cruyppers wt der stadt getrocken waeren / naedat sy Sudt-
dorp leech gevonden hebben gehad van Spangiaerts / so als daer na noch
meerder knechten toe quamen / die van die gheleye ende andere onser sche-
pen / so alst nu veylich waer / aldaer by een vergaerdē hebben buytē adujs
des ouerhepts van Alcmacer dat seer oudt vernaemde doorp van Sudtdorp
verbrant / ende weynich tijts daer na hebben sy insgelijck Huy sweert gants
afgebrant / also is het beleg van Alcmacer geeyndiget geweest / na dattet se-
uen wecken lanck geduert hadde / welcken oock den Spangiaerts bouen
alle haer sware groote costen / ende schaeden is tot eeuwighē verwijt ende
schande. Want wat isser leelijcker ende scandelijcker dan dat alle dat gants
sche gewelt / macht / ende cracht der Spangiaerden so lange gelegen heeft
voozt sulcke eenen leege ende onversiene stadt van volck / sonder yet sonder-
linck daer op te winnen / lieuer wat sal haer meerder conē beschamen / dan
dat tegen so yselicken / soo swaren / en so langduerigen storm voozt een stadt /
tae die kinderen / ende ionge dochteren so moctelick / ende stoutelijck tegen
geset hebben / Namentlijck also set Godt ter neer ende verblaeut den hoo-
moet ende opgeblasenheyt van sulckdanige hoochertichste natie. Dewijle
hy hun tot een spot maect sulck eenē onachtige ende onverwaeren crijch-
volck / en van ionge dochteren laet vertreden en verpletten / ende van vrou-
wen laet vergusen ende bescheypen / daer en tegen den stadt van Alcmacer /
al hoer

alhoewel sy by sommige cleyn geacht ende verworpen zy / bouen eens pe-
gelijcks hoope ende meyninghe niet soo heuchelijcke victorie ende so ver-
naemde triumphhe hemel hooch verheerlicht ende groot gemaect heeft / alsoe
datse met alle eeren onder die hoofsteden van Hollant met recht gerekent
mach worden. Tselfde / segge ick is onsen Godt alleen toe te schryuen / dat
onse Politijche regiment van die moerwillige ende onuerdzaelijche ty-
rannie der Spangiaerden bezyt / ende die Christelike Gemeente van die
onheylige valsche Godsdiensten gesuyuert ende gereyniget zy . Die selfde
Godt sal nae zyn Vaderlike goedertierenheyt ende goedicheyt onsen ge-
beden daer in oock verhooren / als dat die Stadt van Alcaer / gelijck sy me-
nige iaeren te voozen die supuere leere des Euangeliums onder wey-
nige en waere vromen int heymelijck en int doncker met alle
stantuasticheyt en volstandicheyt behouden heeft / dat al
daer voor de Christelike Gemeente een plaetse
ende woninghe eeuwelijck behouden blij-
uen sal tot pps ende eere van zj-
uen heylighen naeme /
Amen.

D 15

SM

Een Register vande gantse armeye / die welke
den stadt van Alcaer belegeret hadde

Anno 1575.

Don Frederico a Toledo / opperste Veldheer. Myn heere van Roir-
carmen / Luytenant. Gonsalvus de Szackamonte / Cornel. Petro de
Belasco. Petro de Toledo. Myn heere van Soigny. Stephano Dyuaro /
Palleyfmeester vā Don Frederico. Myn heere de la Mote / artalarymee-
ster. Behaluen dese van den Spaenschen adel en Donnen seer menige / die
t Boudorp hadden an die vier hondert paerden. Aldaer in dat doorp waren
gelegert die oude ervarenste Spangiaerden tweenvoertich vendelen starc /
daer en bouen noch acht vaendelen van die vaendels die nu coztelick versch
aengecomen waren wt Italien tot vervollinge van darmeye / die daer wa-
ren van tsciep volck / waer mede Don Jan de Austria den Turck geslegen
hadde. Hier en bouen noch anderhalf hondert ruyters van die lijf wacht
van Don Frederico.

Te Hupsweert was gelegert don Fernando a Toledo / coufsyn van don
Frederico / die daer als scholt hadde onder hem acht vaendelen Spang-
iaers / die coztelick wt Italien ouer gecomen waren / als voozmaels geseft
is / die vijf en twintich vaendelen starck geweest hadden / wel vol genouch /
vander welcken elcke vaendel bycants twee hondert starck geacht worde.

Te Sinte Pancraes hadde Polwoyler syn leger met ses vaendelen / by
den welcken oock lagen vijf vaendelen van myn heere de Bily / Souuer-
neur van Groningen.

Te Coedijck was ghelogeert die Baroen de Liques / Souuerneur van
Haerlem / ofte syn nen luytenant / die daer onder hem hadde twalf vaendelen.
Ende int selfde doorp lach de Baroen van Cheureaulx met acht vaendelen
Burgonsche knechten.

Te Bergen lach myn heere de Capzes met thien vaendelen Nederlant-
sche Waelen.

Inde Nieupoort lagen thien vendelen Spangiaerden: daer beneuen oock
Ioziaen Fronsbergh ouerste van twalf vaendelen wel gemonteerde Duyts-
schen: daer en bouen Ettho Graef van Euersteyn met drie vaendelen.

In alles hebbender geweest hondert ende enentwintich vaendelen / die
men voort eerste seft vooz Alcaer gecomen te zijn / vande welke de som-
mige naemaels gevoert zijn nae Schellinckwouder schans ende d'Amster-
damsche vloot. Bouen dit ghetal heefster noch gheweest twee venden lichte
ruyters / diemen gemeynelick gebuyet op schermutselingen / ende een ven-
de Duytsche ruyters onder Ioziaen Schenck.

Een

**Een nieuw Liedeken vant beleg der stede van Alcmaer/
Op te wyse vanden Nach voor Sinte Quintyn/ Ofte/ Ick
hoozde een maechdeken singen met/ z.**

Almen schreef duyfent byshondert
En drie en tleuentic iaer
Mocht elck wel zijn verwondert
Al vande Spaensche schaer
Sy quamen wt gestreken
Hondert twintich baendel sterck
Dooz Alcmaer soot is gebleken
Als tyranen sy gingen te werck.

Naer Coedisch sy eerst passeerden
Den Wyelsche poozt hebben sy beset
Dooz den sluyt men haer eerst heerden.
Haer passagie was daer betet
Ouer tvelt quamen sy loopen
Als leeuwen en beeren verwoet
Met hoy en stroy by hoopen
Maecten sy een wech met spoet.

Men sach doen mede trecken
Wten Nyppoost veel Spangiaers gelijck
Sy pasten op wallen noch hecken
Sy bresden geen water noch sijck
Sy lagen nae haer boordel
Den Rinmolens namen sy in
Alst bleeck naer menschen oordel
Was den burgers niet van haer sin.

Die burgers ende soldaten
Sy werden tflamen beraen
Sy wildent daer niet by laten
Een tocht hebben sy gedaen
Te water en te lande
Dieleu sy dapperlick aen
En cregen die molens aen vande
Naer een wyse dat bleef noch staen.

Die Spangiaers maecten een walle
Om thuys niet aller macht
Die burgers en soldaten alle
Arbeyden doek dach en nacht
Sy maecten den stadt vaste
Daer noch seer was van noodt
Dyten Tyran sy niet en paste
Als hy den stadt by eyschten bloot.

Het was den Spangiaers groote spijse
Dat sy cregen geen gehoor
Sy achtten den stadt niet een myte
Ter sy daer quamen voor
Daer zijn niet in dan boeren
Maecten sy malcander wijs
Doozlopers en meer sulcke loeren
Sy fouden wel behalen pyss.

Tgrof geschut ghingen sy stellen
Dooz den Rooden toozen en Wyelsche poozt
Sy meendent al mede te vellen
En dan te bedriuen haer moort
Maer die heere der heylscharen
Wiens macht haer te bouen gaet
Conde den stadt wel bewaren
En beschermen van sulcker quaet.

Daechs naer sinte Lambert seer brogen
Begonsten die Spangiaers voorwaert
Te schieten naer al haer vermogen
Met twintich grof suchen swaer
Ontrent twee duyfent schoten
Seer beerdich met groot geschal
Sy spaerden cruyt noch cloten
Om te bryken muer en wal.

Tgeniel anders dan sy waende
Al biel den muer daer neer
Die wal die bleef noch staende
Met alle den borst geweet
Die burgers ghingent maken
Metten knechten en menich broen
Weel eerder dan syt bryken
Die Spangiaers cregen een groote ion.

Naer Middach ten drie bren
In haer oorden skonden sy radt
En quamen al totten mueren
Om te bestormen den stadt
Het ghinch doen op een bechten
Aen twee plaetst tleffens ghelijck
Mannen, bouwten en lantknechten
Sy weerden haer broom arm ende rijck.

By de Wyelsche poozt en Roo toozen
Walt dat sy stoynden dus strang
En geduerde wel wilt hoozen
Stijf vier dalf vzen lang
Tot drie mael toe sy leyden
Wersch volck aen en aff
En schoten noch sonder verbeyden
Met haer grof schut eyen straf.

Dit mocht haer noch al niet baten
Sy moesten af wijcken met schandt
Weel volck hebben sy ghelaten
Capiteyns, Waendragers menigerhandt
Die daer sochten den voorboytten
Cregen betaling ongepaert
Don frederick sachse wel soeyten
Vanden wal af nederwaert.

noch

Nach quamen die Spangiaers becomen
Doen den storm opt kercke was
Het schuyten naer den southeten
Om die toerualen ras
Maer sy cregen sulcke ruymen
Men schotender inne terkont
Daer schuyten moesten sy ruymen
Twee racten daer inden grout.

Wpen Geest sy mede stonden
Ten storme wel toe gerust
Aende brug hoorz mijn vermonden
Is al haer moet geblyst
Wie daer by quam moest bliuen
Soo wel wasen sy onthaelt
Sy en conden niet bedriuen
Al haren anslach is gefaelt.

Daer nae twas Saterdaghe
Doen hielden sy haer so stil
Sy deden tocht noth aenslaghe
Sy maecten oock gheen geschid
Men condt anders niet gissen
Oft sy lasen al den dach
Wigellen ofte Sielmissen
Wooz den gebleuenen inden slach

Die Spangiaers ouer traden
Den Sondach met woos beskie
Om te verhalen haer schaden
Acht hondert mael sy gauen byet
En quamen ooc ten percke
Om weder te stormen sel
Den brug quam niet te wercke
Sy werden geschoten heel rebel

En Capiteyn quam aen blieden
Om den brug te dwingen hoorz
Hy sineet die arme lieden
En dooyfackse heel verhoorz

Het buerde niet seer langhe
Syn leuen nam oock een ende
Sy mochten al wel zyn bang
Die den brugge quamen ontrent.

Die burgers loonde couragie
Die knechten waren wel gemoet
Die vrouwen met haer coockragie
Werwachten haer aencomste met spoet
Die meystrons ende knapen
Het was al aende best
Wel voorzien met S. Steuens wapen
Elck wilde doen syn best.

Sy en dorsten niet aen comen
Theeft haer niet wel behaecht
Sy sagen den burgers bromen
Sy cregen herten verslaecht
Die windt die haer was mede
Die heeft hem omgedrayt
Gods handt was merten stede
Syn lof moet zyn verbrayt

Hoe souden wy v niet louen
O alder heeren heer
Aen ons die waren beschouen
Hebt ghy verbrayt v eer
Ghy hebt willen behouwen
Die crachteloos waren geacht
En die op haer selfs bouwen
Zijn gewallen met al haer pracht.

Lof Princelliche Vader
Lof Heere gebenedijt
Wy dancken v alle gader
Dat ghy ons hebt bezijt
Als wy waren seuen weert
Omringt met groot geweld
Ghy hebt ons niet beswecken
Die hant moet ruymen tveit.

Nach quamen die Spangiaers bermeten
Doen den storm opt strijke was
Het schuyten naer den southeten
Om die couerualen ras
Maer sy cregen sulcke pruymen
Men schotender inre terstone
Paer schuyten moesten sy ruymen
Twee raecten daer inden grout.

Wpen Geest sy mede stonden
Ten storme wel toe gerust
Aende brug hooft mijn vermonden
Is al haer moet geblyst
Wie daer by quam moest blyuen
Soo wel waren sy onthaelt
Sy en conden niet bedijuen
Al haren anslach is gefaelt.

Daer nae twas Saterdaghe
Doen hielden sy haer so stil
Sy deden tocht noth aenlaghe
Sy maecten oock gheen geschil
Men condt anders niet gissen
Oft sy lasen al den dach
Wigellen ofte Sielmissen
Dooz den gebleuenen inden slach

Die Spangiaers ouer traden
Den Sondach met boos bekies
Om te verhalen haer schaden
Acht hondert mael sy gauen byer
En quamen ooc ten percke
Om weder te stormen sel
Den brug quam niet te wercke
Sy werden geschoten heel rebel

En Capiteyn quam aen blieden
Om den brug te dwingen boort
Hy smeet die arme lieden
En doortackle heel verhoort

Het buerde niet seer langhe
Syn leuen nam oock een ende
Sy mochten al wel zijn bang
Die den brugge quamen ontrent.

Die burgers toonde couragie
Die knechten waren wel gemoot
Die vrouwen met haer coocheragie
Werwachten haer aencomste met spoet
Die meykhons ende knapen
Het was al aende best
Wel voortien met S. Steuens wapen
Elck wilde doen syn best.

Sy en dorsten niet aen comen
Theeft haer niet wel behaecht
Sy sagen den burgers broemen
Sy cregen herten verfacche
Die windt die haer was mede
Die heeft hem omgedrayt
Gods handt was merten stede
Syn lof moet zijn verbrayt

Hoe souden wy v niet louen
O alder heeren heer
Aen ons die waren verschouen
Hebt ghy verbrayt v eer
Ghy hebt willen behouwen
Die crachteloos waren geacht
En die op haer selfs bouwen
Zijn gewallen met al haer pracht.

Lof Princelijche Vader
Lof Heere gebenedijt
Wy dancken v alle gader
Dat ghy ons hebt behijt
Als wy waten seuen weken
Omringt met groot geweld
Ghy hebt ons niet beswoeken
Die hant maelt ruymen veld.

